

Time: 3 hours

Marks: 100

- N.B.
1. All questions are compulsory
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Draw a neat diagram wherever necessary.

Q1 A. Choose the correct answer and rewrite the statement (Any Ten)

10

1. Capital adequacy norms help to _____.
 - a. Increase bank's profits
 - b. Maintain financial stability
 - c. Control inflation
 - d. Reduce balance of payments deficit
2. _____ is responsible for coordinating the Sustainable development goals in India.
 - a. Planning Commission
 - b. Home ministry
 - c. NITI Aayog
 - d. Ministry of Finance
3. Which of the following is not one of the benefits of FDI?
 - a. Culture of consumerism
 - b. Infrastructural development
 - c. Transfer of technology
 - d. Sectoral development
4. The average agricultural growth rate since 2000 is _____.
 - a. Less than 4%
 - b. 4%
 - c. 5%
 - d. Above 5%
5. Fair price shops protect the interest of _____.
 - a. Land lords
 - b. consumers
 - c. traders
 - d. businessman
6. Major part of the agricultural credit is supplied by _____.
 - a. Money lenders
 - b. Commercial banks
 - c. Co-operative banks
 - d. Landlords

7. Industrialisation doesn't involve
 - a. Technological innovation
 - b. Social changes
 - c. The relative decline of agriculture's share in the GDP
 - d. Green Revolution
8. Only financial institutions can participate in _____.
 - a. Initial Public Offering
 - b. Offer for Sale
 - c. Further Public Offering
 - d. Strategic Sale
9. Which of the following activities do not belong to the services sector in India?
 - a. Retail trade
 - b. Real estate
 - c. Insurance
 - d. Automobile
10. Financial inclusion aims at providing financial services to _____.
 - a. Industrialists
 - b. Poor people
 - c. Foreign investors
 - d. Indian investors abroad
11. Which of the following is a part of the organised sector of Indian money market?
 - a. Indigenous bankers
 - b. Loan companies
 - c. Call money market
 - d. Money lenders
12. The primary market does not include-----
 - a. Equity issues
 - b. GDR issues
 - c. Screen based trading
 - d. Debt issues

Q1 B. State whether the following statements are TRUE or FALSE. (Any 10)

10

1. The macroeconomic stabilization aimed at demand management.
2. Social infrastructure has positive externalities.
3. Make in India has succeeded in achieving all its objectives.
4. Issue price is lower than procurement price.
5. Finance from traditional sources is easy to access.
6. A good and efficient marketing system is a must for agricultural progress.
7. MSMEs are, by and large, labour intensive.
8. Toxic waste cause pollution.
9. Tourism encourages the growth of other sectors.
10. In the initial stage of development of an economy, the services sector dominates.
11. FDI is not permitted in the insurance sector in India.
12. Capital market is a market for lending and borrowing short-term funds.

- Q2. Answer **any two** of the following: 15
- A. Explain the rationale of new economic policy 1991.
 - B. Define social infrastructure. Discuss the role of social infrastructure in promoting inclusive growth in India.
 - C. Explain the benefits of FDI to the host country.
- Q3. Answer **any two** of the following: 15
- A. Explain the implications of National Agricultural Policy 2000.
 - B. Discuss the government measures to stabilize agricultural prices.
 - C. Explain the problems existing in Indian agricultural marketing.
- Q4. Answer **any two** of the following: 15
- A. Critically evaluate the progress made in the disinvestment process in India.
 - B. Discuss the recent policies and measures taken by the government for the development of the MSME sector.
 - C. What are the problems faced by the Indian healthcare industry? Discuss.
- Q5. Answer **any two** of the following: 15
- A. Discuss the challenges faced by the banking sector in India.
 - B. Explain the objectives and functions of IRDA.
 - C. Explain reforms introduced in Indian money market.
- Q6. Write short notes on **any four** of the following: 20
- A. Skill India
 - B. Non institutional sources of Agricultural finance
 - C. Agricultural market- enabling environment
 - D. Measures to promote tourism industry
 - E. Limitations of Indian money market
 - F. Role of SEBI

XXXXX

वेळ : ३ तास

गुण : १००

- सुचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्रश्न १ अ. पुढील योग्य उत्तर निवडा आणि विधाने पुन्हा लिहा (कोणतेही दहा)

१०

१. भांडवल पर्याप्तता मानदंड _____ ला मदत करतात.

अ. बँकेचा नफा वाढवण्यासाठी

ब. आर्थिक स्थैर्य राखण्यासाठी

क. महागाईवर नियंत्रण ठेवा

ड. व्यवहार शेषातील तूट कमी करण्यासाठी

२. _____ भारतातील शाश्वत विकास उद्दिष्टांच्या समन्वयासाठी जबाबदार आहे.

अ. नियोजन आयोग

ब. गृह मंत्रालय

क. नीती आयोग

ड. अर्थमंत्रालय

३. एफ.डी.आय. चा खालीलपैकी कोणता फायदा नाही?

अ. उपभोक्तावादाची संस्कृती

ब. पायाभूत सुविधांचा विकास

क. तंत्रज्ञानाचे हस्तांतरण

ड. क्षेत्रीय विकास

४. २००० पासून सरासरी कृषी विकास दर _____ आहे.

अ. ४% पेक्षा कमी

ब. ४%

क. ५%

ड. ५% च्या वर

५. रास्त भाव दुकाने _____ च्या हिताचे रक्षण करतात.

अ. सावकार

ब. गरीब ग्राहक

क. व्यापारी

ड. व्यावसायिक

६. कृषी कर्जाचा सर्वात मोठा पुरवठा _____ द्वारे पुरविला जातो.

अ. सावकार

ब. व्यावसायिक बँका

क. सहकारी बँका

ड. जमीनदार

७. औद्योगिकीकरणामध्ये ----- समावेश होत नाही.

अ. तांत्रिक नवकल्पना

ब. सामाजिक बदल

क. जीडीपीमध्ये शेतीचा वाटा सापेक्ष घट

ड. हरितक्रांती

८. वित्तीय संस्था फक्त _____ मध्ये भाग घेऊ शकतात.

अ. प्रारंभिक सार्वजनिक प्रस्ताव

ब. विक्रीसाठी प्रस्ताव

क. सार्वजनिक पुढील प्रस्ताव

ड. धोरणात्मक विक्री

९. खालीलपैकी कोणते उपक्रम भारतातील सेवा क्षेत्राशी संबंधित नाहीत?

अ. किरकोळ व्यापार

ब. रिअल इस्टेट

क. विमा

ड. ऑटोमोबाईल

१०. आर्थिक समावेशाचे उद्दिष्ट _____ ला आर्थिक सेवा प्रदान करणे आहे.

अ. उद्योगपती

ब. गरीब माणसं

क. परदेशी गुंतवणूकदार

ड. परदेशात भारतीय गुंतवणूकदार

११. भारतीय मुद्रा बाजाराच्या संघटित क्षेत्राचा खालीलपैकी कोणता भाग आहे?

अ. देशी बँकर्स

ब. कर्जदार कंपन्या

क. मागताक्षणी मिळनारा पैसा

ड. सावकार

१२. प्राथमिक बाजाराचा _____ मध्ये समावेश नसतो.

अ. इक्विटी

ब. GDR समस्या

क. स्क्रीन आधारित ट्रेडिंग

ड. कर्जाचे प्रश्न

प्रश्न १ ब. खालील विधाने चूक की बरोबर आहेत ते सांगा? (कोणतेही दहा)

१. समष्टि आर्थिक स्थिरीकरणचा उद्देश मागणी व्यवस्थापन हा आहे.
२. सामाजिक पायाभूत सुविधांमध्ये सकारात्मक बाह्यत्वे आहेत.
३. मेक इन इंडियाने आपली सर्व उद्दिष्टे साध्य करण्यात यश मिळवले आहे.
४. इश्यू किंमत खरेदी किमतीपेक्षा कमी आहे.
५. पारंपारिक स्त्रोतांकडून वित्तपुरवठा करणे सोपे आहे.
६. कृषी प्रगतीसाठी चांगली आणि कार्यक्षम विपणन व्यवस्था आवश्यक आहे.
७. सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग मोठ्या प्रमाणात श्रमप्रधान आहेत.
८. विषारी कचऱ्यामुळे प्रदूषण होते.
९. पर्यटनामुळे इतर क्षेत्रांच्या वाढीस प्रोत्साहन मिळते.
१०. अर्थव्यवस्थेमध्ये विकासाच्या सुरुवातीच्या टप्प्यात सेवा क्षेत्राचे वर्चस्व असते.
११. भारतातील विमा क्षेत्रात एफडीआयला परवानगी नाही.
१२. भांडवली बाजार हे अल्प-मुदतीच्या निधीचे कर्ज आणि कर्ज घेण्याचा बाजार आहे.

प्रश्न २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

- अ. नवीन आर्थिक धोरण १९९१ चे तर्क संगत स्पष्ट करा
- ब. सामाजिक पायाभूत सुविधांची व्याख्या करा. भारतातील सर्वसमावेशक विकासाचा चालना देण्यासाठी सामाजिक पायाभूत सुविधांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- क. आपल्या देशातील एफडीआयचे फायदे स्पष्ट करा

प्रश्न ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

१५

अ. राष्ट्रीय कृषी धोरण २००० ची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब. शेतीमालाच्या किमती स्थिर करण्यासाठी सरकारी उपाययोजनांची चर्चा करा.

क. भारतीय कृषी विपणनामध्ये असलेल्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

१५

अ. भारतातील निर्गुतवणूक प्रक्रियेत झालेल्या प्रगतीचे टिकात्मक मूल्यांकन करा.

ब. सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग क्षेत्राच्या विकासासाठी सरकारची अलीकडील धोरणे आणि उपाययोजनांची चर्चा करा.

क. भारतीय आरोग्य सेवा उद्योगाला कोणत्या समस्या भेडसावत आहेत? चर्चा करा.

प्रश्न ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या:

१५

अ. भारतीय बँकिंग प्रणालीची रचना स्पष्ट करा.

ब. भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण (IRDA) ची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

क. भारतात सुरु झालेल्या मनी मार्केट सुधारणांचे स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न ६. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा:

२०

अ. कौशल विकास

ब. असंस्थात्मक कृषी वित्तपुरवठा

क. सक्षम पर्यावरण

ड. पर्यटन उद्योगाला चालना देण्यासाठी उपाययोजना

इं. भारतीय चलन बाजाराच्या मर्यादा

फ. सेबीची भूमिका
